

Onduidelijkheid over voorkomen essensterfte in Nederland

Essensterfte officieel aangetoond in Nederland

Jan Willem de Groot baseert zijn melding op berichtgeving op de EPPO site, ofwel de European and Mediterranean Plant Protection Organization. Deze organisatie verzamelt alle meldingen van nieuwe ziektes en baseert zich hierbij op berichtgeving van de nationale Plantenziektkundige Diensten. Volgens de EPPO zou de aantasting zijn vastgesteld in 35 jaar oude essen in stedelijk gebied in noordoost Nederland. De exacte locatie is niet bekend gemaakt. Op dit moment voert Boomadviesbureau De Groot op verschillende locaties in het noordoosten van het land onderzoeken uit naar de kwaliteit van de daar aanwezige essen en naar de aanwezigheid van de essensterfte, en onderzoekt aangetroffen symptomen die overeenkomen met die van essensterfte. De site van het vakblad De Boomkwekerij meldde dat de ziekte zou zijn aangetoond in openbaar groen in de gemeente Bellingwedde. Groenbeheerder Jasper Kooij van de betreffende gemeente noemt dat echter klinkklare onzin. Hem is geen enkele melding van de ziekte bekend. Ook Jan Kloosterhuis van Boomkwekerij Kloosterhuis die veel essen zaait en met percelen in de betreffende gemeente ligt, weet van niets. Hij weet wel dat de ziekte in het land zou zijn en heeft dat ook bevestigd gekregen van de PD. Volgens Kloosterhuis wisten ook de betrokken medewerkers van de PD weinig of niet van het uitbreken van de ziekte. Volgens Johan Meffert van de PD is ziekte ook niet aangetoond in openbaar groen, maar op percelen van Staatsbosbeheer. In een naburige gemeente zouden daarnaast een aantal bomen langs de A7 besmet zijn.

Op de site van de PD of de Nieuwe Voedsel en Warenautoriteit stond tot op het moment (3 november 2010) dat dit blad naar de drukker ging geen nadere info over de ziekte. Johan Meffert van de PD erkent dat dit te lang duurt, maar ontkent dat hier een kwade bedoeling achter zit. Volgens Meffert is er sowieso weinig te doen aan de ziekte. Nederland is een van de weinige landen waar de ziekte nog niet voorkomt. De kans dat de ziekte nog ingedamd kan worden is daarmee zo goed als verkeken. Meffert: "We gaan de ziekte volgend jaar nog volgen, maar dan houdt het wel een beetje op."

Symptomen

Symptomen van essensterfte zijn verwelken van het blad en jonge scheuten, afsterven van uitlopers, vroegtijdige bladval, allerlei soorten verkleuringen van de schors in verschillende groottes (necrosen) en het altijd ontbreken van bloedingen. Door de ziekte gaan jonge bomen in een paar jaar dood, terwijl bij oudere bomen veelal een chronische ziekteproces wordt waargenomen. Essensterfte is een opkomende ziekte in *Fraxinus excelsior* en *Fraxinus angustifolia* in Europa. De ziekte heeft zich reeds wijd verbreid in Noord- en Centraal-Europa en in sommige delen van West- en Zuid-Europa.

Eerste meldingen

De eerste meldingen van de Baltische staten, Polen en het zuidwesten van Scandinavië dateren van het begin van de negentiger jaren in de vorige eeuw en zijn gevolgd door artikelen uit Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk, Hongarije en zeer recent uit Slovenië.

Het stond al enige jaren te gebeuren, maar afgelopen augustus is essensterfte, ofwel *Chalara fraxinea*, officieel aangetoond in Nederland. Boomadviesbureau De Groot uit Veenendaal wist dit als eerste te melden op zijn website. Communicatie rondom de nieuwe ziekte is echter verre van optimaal. Tot op dit moment heeft de PD nog geen melding van de ziekte op haar site staan. Zowel boomkwekers als groenbeheerders tonen zich geïrriteerd over het gebrek aan transparantie en duidelijkheid vanuit de PD.

Auteurs: Karlijn Raats, Jörg Schumacher en Jan Willem de Groot

Verkleuring van de schors (necrose)

Veroorzaker

De veroorzaker is de sinds kort geïdentificeerde schimmel *Hymenoscyphus albidus* met zijn ongeslachtelijke vorm *Chalara fraxinea* T. KOWALSKI. Zowel het toenemende aantal van de meldingen van de aanwezigheid van de schimmel hebben de ziekteverwekkende kracht laten zien. Echter, de redenen voor de kwaadaardigheid van deze onopvallende aantaster in takken van de es en de manier waarop de es geïnfecteerd wordt en de infectie zich verspreid, zijn tot nu toe niet duidelijk. Bovendien zijn er verscheidene andere schimmels met enige parasitaire eigenschappen gevonden op zieke bomen en er is gesproken over de mogelijke invloed van toevallige niet-biologische factoren, bijvoorbeeld droogte, vorst en veranderende winterse omstandigheden.

Situatie Duitsland

In Duitsland verschilt de invloed van de ziekte in een aantal regio's nogal sterk, maar een landelijke verspreiding is aannemelijk geworden. Hoewel er slechts een paar meldingen beschikbaar zijn van Zuid-Duitsland, is er een belangrijke beschadiging aangetoond in boomkwekerijen en de bossen in Noord-Duitsland. Recente onderzoeken van een groot aantal op natuurlijke wijze aangetaste jonge kwekerijbomen in Noord-Duitsland hebben hoge infectiegevallen en verspreiding van de schimmel in het houtweefsel laten zien en konden bovendien de rol van de grondgebonden Oomycetes als mogelijke primaire of secundaire veroorzaker van de ziekte vaststellen.